

Lad os være afhængige af hinanden

- Refleksioner over det kristne fællesskab.

Af Christina Munk Eriksen, antropolog

”Præstationssamfundets træthed er en alenetræthed, der virker individualiserende og isolerende.” skriver filosofen Byung-Chul Han i sin samfundsbeskrivelse anno 2012. I en af sine nyere udgivelser supplerer han denne beskrivelse ved at argumentere for, at samfundet er ramt af det fælles og fællesskabets almene forfald. Solidariteten forsvinder og privatiseringen forlænges helt ind i sjælen. Dette er stærke ord, og hvis det er rigtigt, er det så muligt for kirker og kristne fællesskaber at stå upåvirket af denne samfundstendens?

Drevet af en nysgerrighed på dette spørgsmål interviewede jeg i september 2019 seks unge mennesker - fire mænd og to kvinder - i alderen 25-35, om deres erfaringer med kristne fællesskaber. De interviewede har hver haft kirkelig tilknytning siden barndommen - tilknytning til folkekirken, missionsforeninger, frimenigheder og en enkelt husmenighed.

Det nære fællesskab

Baseret på egne erfaringer beskrev de interviewede deres oplevelser af gode såvel som udfordrende kristne fællesskaber. Superlativerne til at beskrive det gode kristne fællesskab var ikke svære for dem at finde frem. Dette beskrev de med ord som tillidsfulde, mangfoldige, plads til børn og plads til forskellighed, imødekommenhed, tryghed og mulighed for at være sig selv. Som den 27-årige Nanna, der i sin barndom har været en del af en husmenighed og senere en luthersk frimenighed, beskriver:

”Et godt fællesskab generelt set er et fællesskab, hvor man kan være sig selv og ikke skal leve op til noget. Det har man jo med folk, som man er tryk ved. Det handler meget om tryghed.”

Thomas, der aktuelt har tilknytning til en lille luthersk frimenighed, supplerer dette:

”Et godt fællesskab er noget, der kan bære, også hvis nogle ikke har det godt - så er der andre i fællesskabet, der har ressourcer til at bære.”

Som citaterne og superlativerne indikerer forstår de interviewede et godt fællesskab som et, der er præget af nærhed og tillid til de andre i fællesskabet. Da de skulle understøtte beskrivelserne med eksempler, var der flere, der nævnte højskole- og efterskoleophold - altså fællesskaber præget af at leve livet tæt sammen.

Fællesskab og tilhørsforhold har længe været temaer i samfundsvidenskaben. Allerede i slutningen af 1800-tallet udgav den tyske sociolog Ferdinand Tönnies en bog, hvori han beskrev to fællesskaber, *gemeinschaft* og *gesellschaft*. Ifølge Tönnies bygger fællesskab (*gemeinschaft*) på sædvane, følelser og et nært kendskab til de andre i fællesskabet. Selskab (*gesellschaft*) er i modsætning

hertil baseret på en opfattelse af medlemmerne som lige individer, der handler til egen fordel og yder med henblik på at få noget igen.

Fællesskab er særligt kendetegnet ved tætte sociale relationer, der bygger på familieskab, nabo-skab og venskab. Dette fællesskab drives af følelser, samvittighed og sædvane, hvoraf sædvanen beskrives som en tilbøjelighed blandt fællesskabets medlemmer til bestemte ting og gøremål. De, der indgår i fællesskabet, handler ifølge Tönnies i overensstemmelse med deres følelser og tilskyndelser og følger ureflekteret fællesskabets normer. De interviewedes beskrivelser af et godt kristent fællesskab læner sig op af Tönnies beskrivelse af fællesskab, som et der bygger på tætte sociale relationer, et nært kendskab til hinanden og hvor man har en sædvane i samværet med hinanden.

Fællesskabet påvirkes af samfundet

Et nært, intimt fællesskab, der bygger på sædvane er dog ikke nødvendigvis rummeligt for alle. Det kan forudsætte særlige holdninger og følelser, hvilket man skal leve op til for at indgå i fællesskabet. Dette vil ofte være usagt, men antydes i Nannas beskrivelse af en kirke, som hun har været en del af i syv år:

”Jeg synes bare ikke, at de [kristne fællesskaber] nødvendigvis er tætte og mangfoldige, selvom det burde være sådan. Vi er jo også syndere. Kristne er også gode til at sætte folk i en boks. Jeg synes for eksempel at i den kirke, jeg kommer i, at det er meget polerede mennesker. I hvert fald ud af til. Det hele skal være meget pænt. Det synes jeg stadig, selvom jeg har været der i syv år. Eller de fleste er jo bare søde og rare mennesker. Det ved jeg godt. Men når man kigger rundt, er der jo ikke nogle hjemløse eller indvandre. Det er mennesker, der ser godt ud og er smarte i tøjet. Man burde være åben og rummelig – og det tænker jeg også gerne, at folk vil – men det virker ikke sådan.”

Som citatet indikerer, kan fællesskaber, der bygger på følelser og sædvane, være svære at blive en del af, da den usagte konsensus og de uskrevne regler kan være svære for folk, der kommer udefra at afkode. Samtidig kan det, som citatet også antyder, gøre det svært for medlemmerne i fællesskabet at skille sig ud og være anderledes end fællesskabets normer og sædvane tilskriver.

Familiefaren Anders på 32 år supplerer Nannas erfaringer i følgende citat:

”Uden at skyde min kone noget i skoene, har hun sagt, at hun godt ville kunne klare sig uden mig. Vi er som personer så uafhængige af hinanden, at vi behøver egentlig ikke rigtigt hinanden. (...) Jeg kan bare se det samme i kirken. Det er fint at mødes om søndagen, og vi ved, hvad vi er enige om. Hvis vi ikke er sikre på det, kan vi jo se i vores vedtægter, hvad vi skal være enige om. Det bliver et formaliseret fællesskab.”

Anders' erfaring læner sig op ad Tönnies' beskrivelse af samfundet (gesellschaft), der står i modsætning til det nære, relationelle fællesskab. I samfundet bringes medlemmerne ikke sammen af nært kendskab, følelser og daglige gøremål, men bringes i stedet sammen, hvis der er et rationelt, funktionelt sigte. Selvom Tönnies teori er fra slutningen af 1800-tallet, trækker den alligevel tråde

til Hans beskrivelse af dagens samfund som et trætheds- og præstationsamfund, hvor fællesskab og solidariteten står for forfald og privatiseringen forlægges helt ind i sjælen.

Fællesskab i bibelsk lys

Men hvordan harmonerer dette med biblens beskrivelse af fællesskab blandt kristne? I biblen findes flere beskrivelser af fællesskabet blandt brødre. En af disse finder man i Apostlenes Gerningers andet kapitel, hvor forfatteren beskriver den første kirke:

”Men alle de troende var sammen, og de var fælles om alt. De solgte deres ejendom og ejendele og delte det ud til alle efter enhvers behov. De kom i enighed i templet hver dag; hjemme brød de brødet og spiste sammen, og jublende og oprigtige af hjertet priste de Gud og havde hele folkets yndest. Og Herren fjøede hver dag nogle til, som blev frelst.”

Som beskrivelsen viser, var den første kirke blandt andet præget af, at de kristne var sammen og delte hverdagen sammen - de spiste sammen. Selv noget af det vi betragter som mest privat i dag - vores økonomi - delte de. De gjorde sig afhængige af hinanden.

Som tidligere beskrevet, eksemplificerede de interviewede gode kristne fællesskaber med højskole- og efterskolefællesskaber. Fællesskaber, hvor man deler liv og hverdag med hinanden. Fællesskaber, der ikke er præget af at mødes til bestemte arrangementer, men hvor man ser hinanden uoplagte mandag morgen såvel som begejstrede, når man får serveret sin livret.

Disse erfaringer med gode og nære kristne fællesskaber fører til spørgsmålet: Hvis et godt kristent fællesskab indebærer, at vi deler både liv og tro, hvorfor organiserer vi så vores kirker, som vi gør? Dette spurgte jeg de interviewede om, hvortil en svarede:

”Tja, sådan har det jo været lige siden man var barn, at det var den måde, man mødes på. Det har jeg i hvert fald været vant til – gudstjeneste søndag og bibelkreds hver anden uge.” og en anden supplerede: *”men jeg tror det er så godt, at vi har de små fællesskaber – godt nok organiserede, men jeg tror på, at det bliver nogle uformaliseret fællesskaber på sigt.”*

I et samfund hvor tendensen er, at mennesker bliver mere private og dermed også mere ensomme, er det ekstra vigtigt, at kirker og kristne fællesskaber tilbyder et alternativ. Et bibelsk alternativ. Et alternativ, hvor der er plads til syndere, plads til at være uperfekte og plads til forskellighed. Et alternativ, hvor mennesker ikke blot er sammen grundet et rationelt og funktionelt formål, men et fællesskab, hvor der er plads til følelser og plads til gensidig afhængighed.

Gud så, at det ikke var godt for Adam at være alene, og derfor skabte han kvinden, som Adam kunne have fællesskab med. Det er heller ikke godt for os at være alene, så lad os turde gøre os afhængige af hinanden.